

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 242. Sosed ima kravo, ki je izvrstna mlekarica, a zrasla ji je uže pred par leti na vratu neka kost, ki od nje visi kakor v kaki mošnji. To kravo zelo kazi, in dasi so izkušali to hibo na vse mogoče načine z donaćimi sredstvi pregnati, vendar se ni posrečilo. Morda nam veste Vi dati kak svet? (A. R. na Ž.)

Odgovor: Reč ste prekratko popisali, da bi mogli vedeti, kakšen je ta izrastek. Kost gotovo ni, kakor Vi trdite, pač pa bode zastarela podkožna lupinasta bula, katera se da hitro izrezati, oziroma odpraviti. To delo pa more le veščak, to je živinozdravnik zvršiti, ker pri tem ne sme prerezati lupine od bule, ampak samo kožo nad bulo, potem mora bulo izpod kože izlučiti in, če je blizu kaj večih ranjenih žil, mora jih podvezati, da žival ne izkrvavi.

Vprašanje 243. V „Novicah“ ste povedali, da so sadne tropine dobra krma govedi, ako se osole in hranijo v kadi. Jaz sem na ta način hranil kacic 800 litrov tropin, a so mi sedaj zmrznile. Danes sem jih nekoliko odkopal ter jih pri ognji odtalil, dodal še nekaj soli in kake tri pesti otrobov. Mlačne sem nesel še kravam, in neverjetno je, kako blastno so jih požrle, zraven celo ena krava, ki se poprej svežih t. j. surovih niti dotaknila ni. Ker so pa tropine zmrznile, imam vendar pomisleke, zlasti se bojim, da bi ne škodovale brejim kravam. Kaj mislite o tem? (Š. pr. R.)

Odgovor: Res je, da zmrzel krompir ali zmrla repa ni dobra za kimo, a če se oboje odtali prav počasi v takem prostoru, ki je toliko mrzel, da ravno ne zmrzuje, pa ni škodljivo. Če toraj tropine na ta način odtalite, gotovo ne bodo škodljive. Če jih pa kuhate, je pa ravno tako dobro, sicer jih pa tako ne bodejte samih pokrmili, ampak mešane z drugimi. Ena krava lahko dobi na dan do 5 $\frac{1}{2}$ tropin.

Vprašanje 244. Naredil sem letos okoli 3000 litrov sadnega mošta, in sicer nekaj konec meseca septembra, nekaj pa o pričetku meseca oktobra. Mošt pa še danes ni čist. Bojim se, da bi ne bilo napačno, ker ga do danes nisem še pretočil, a čakal sem, da se učisti. Kaj hočem storiti? Za poskušnjo in na ogled Vam pošiljam steklenico jabolčnika in hruškovca. (S. pr. R.)

Odgovor: Vaš mošt je prav izvrsten, da pa ni še čist, prihaja od tod, ker je komaj do polovice pokipel ter sedaj vsled hladnega vremena le počasi in po malem kipi t. j. toliko, da ostaje moten. Priporočamo Vam ga z želatino (žolčo) očistiti ter ga potem presneti v zdrav sod. Sicer to ni neogibno potrebno, a kadar pride pomlad, lahko se drožje vzdigne, in če je kaj gniti pričelo, lahko Vam mošt tako izkazi, da bode popolnoma za nič. — Naj Vam bode Vaš mošt nov dokaz, da je v krajih, koder kmalu mraz nastopi in to je povsod na Kranjskem (razen v Vipavi in na Krasu), neogibno po-

trebna peč v kipelnih kletih, ako hočemo narediti trpežen mošt, ki naj bode enak vinu.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

206.

Sestavine tobaka; pripravljanje in delovanje njegovo.

Za napravljanje drobnega tobaka se posušeno perje pokropi z vodo in pusti na kupu več mesecev, da se ugreje in povre. Pri tem se uniči in raztvori velik del nikotina. Perje se sedaj natlači v male vreče, posuši in zlepi v trdo telo. Trd tobak se zmelje v prah, pospe s soljo in navlaži, potem pa dobro zabije v sodce. Tu se tobak z novega ugreje in povre, in pri tem se razvija duh in ostrina, s katero se drobni tobak odlikuje. Ker se drobni tobak še prži, da dobi bojo, izgubi pri tem z novega nekaj nikotina, in tudi še znatno množino kamfora. Zato drobni tobak najslabейše deluje na človeka ter mu najmanj škoduje. Za njuhanjem je koj lula. V turških lulah, kjer dim prehaja skozi hladno vodo, ostaje velika množina škodljivih plinov na potu, a v usta prihaja blažji in ugodnejši dim. Da tudi druge lule ustavljajo na potu nikotin, kamfor in druga olja, priča nam strupeni sok, ki se v luli pri kajenju nabira. Pri kajenju cigare prihajajo vse strupene razdražljive stvari neposredno v usta. Ljudje, kateri kade močne cigare, ne morejo se tako lahko lule privaditi, ker jim je kajenje z lule prazno.

Miljoni kade, pa tudi milijone zakade. Vsem se dozdeva, da imajo v tobaku neko posebno uživanje, kateremu se človek težko odreče, ali skoro nobeden bi nam ne mogel točno popisati tega uživanja. Zmerno kajenje napravlja v človeku neki mir, in v tem je ona čarobna sila, radi katere milijoni po tobaku gledajo. Ali pa to zmerno kajenje škodi ali neškod, v tem se učeni moške še vedno prepirajo, samo da se tobakarski svet ne zmeui za njihove prepire. Najboljše bi bilo, ako bi brez tobaka živeli. Da ima kajenje zlih nasledkov, to so mnogi kadilci vsaj s početka sami skušali.

Ker je tobak dosta drag, ni čudo, da se mnogi z raznimi nadomestki zadovoljujejo. Siromašni svet meša sam razno perje v tobak, in srečen je, kedar mu dim le nekoliko po tobaku diši. V Aziji imajo raznih omamnih rastlin, od katerih posušeno perje v tobak mešajo. Pri nas se siromaki dosta potov z orehovim listjem zadovoljujejo. Kar pa eni delajo s siromaštva, delajo drugi z lakomnosti. Ima tu in tam privatnih tvornic, v katerih napravljajo ponarejen tobak od perja sladorne pese,

bukve, oreha, rabarbare itd. Zlasti lahko se ponareja drobní tobak, zato nahajamo v njem največ tujih primeskov, in dosta potov njuhanci res ne vedo, kaj uživajo, s čim se naslanjajo.

207.

Moja sopotnika. Bazijaš. Babakaj. Golubac.

„Z Bogom, Beligrad!“ zaklical sem, ko je začel parobrod po Donavi valove rezati. Saj je vendarle prijetno po Donavi se voziti, naj reče kdo kar hoče. Ako si truden, imaš na ponudbo mehkih divanov. Ako se hočeš šetati, stopi na kasar, in sprehodil se boš kakor v kakej dvorani, po vrhu pa v zraku, ki ga niti prah ne kida, niti okužujejo hlapi, sam kisik je to iz najdovršenejše Božje tvornice. Ako si lačen, koj ti strežniki prineso zalogajev. Ako si žejen, mahoma se ti odpre Dreherova pivarna, ali ogerska pivnica, ali studenec hladne vode. Ako te muči dolg čas, gleda divotnih vidikov, ako ne, pa sezi po tem ali onem romanu, ker se parobrod nikdar tako ne ziblje, da bi ne mogel čitati. Kedar je vroče, razgrnejo nadstore. Če je mraz, oblečeš se dobro, in ako je veter silen, stopiš za tambuče, daš še tega ni treba, ker se na odprtem kraju ne moreš kar tako prehladiti. Ako bi se rad razgovarjal, imaš dosta potnikov z vseh krajev Evrope. Ako gineš za tajnovitimi stvarmi, parobrodarsko življenje ti jih ponuja dovelj.

To in drugo sem premišljeval. Ker pa človek po naravi teži, da dobro in zlo deli z drugimi, zato sem tudi jaz gledal, da bi se zapletel v pogovor s katerim sopotnikom. V tem zapazim mladeniča, ki se je razgovarjal z neko sedečo gospojo. Mladenič je bil črnih las, podolgastega lica in malih brk; iz črnih velikih očí, ki so bile pokrite z gostimi obrvami, vsipala se je sedaj milina, sedaj bliski, kakor se je menjal predmet razgovora. Prsi eo mu bile napete, in suknja mu je šla skoro do peta.

„No, katerega naroda gospod Božidar“, vpraša ga gospoja po francoski, „pa je bil tisti pater Kapi-kapi-se-te-ra-nejki. o katerem ste mi včeraj pripovedovali, da je osvojil trdnjavo Beligradska?“

„A Ivan Kapistranski?“ zamisli se mladenič in grize brke, očitno v zadregi.

„Italijanskega“, dodal sem jaz, da mu pomorem. „Porojen je bil v Capistri v Abruzzih. On je z Ivanom Korvinom vodil ogersko vojno, v katerej je bilo tudi mnogo Hrvatov.“

„Da, Italijan, imate prav“, posmejal se mi je zahvalno.

„Hrvatov velite?“ doda gospoja. „To morajo biti hraber narod. Čitala sem o Jelačiču banu, kako je 1848. l. potolkel Magjare.“

„V zvezi s Srbi pod Kničaninom“, popolnujem jaz veselo.

„Krasno, kaj ne gospod?“ vsklikne mladenič, in iz očí mu seva blisk ponosa.

„Res da! Složni narod nam je izvojeval slobodo!“

„Ali ste vi Srb?“

„Nisem! Hrvat sem z Zagreba, pišem se za A. V.“

„A jaz sem Srb z Bačke, Božidar Š.“ pravi mladenič.

„Doklje se peljete, ako Bog dade?“

„V Carjigrad. Pošilja me moja tvrdka na Tuchlaubenu na Dunaju, da izberem orientálnih snovij in proučim kraj njihove obleke.“

„Tudi jaz sem namenjen v Carjigrad.“

„Potem smo trije v društvu, kolikor treba“, vplete se Francozinja. „Jaz sem konzulica, stanujoča na Dunaju, pišem se za L. C. Peljem se v Carjigrad obiskat svojo omoženo hčer. Delajte nama družinjo g. V.“ in poda mi roko.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske reči.

Trgovinska in obrtniška zbornica.

Trgovinsko ministerstvo poslalo je zbornici naslednja od trgovske in obrtniške zbornice na Dunaji sestavljena določila za vnovičen in obnoven vpis obrtnih in trgovinskih znamenek.

(Na podlogi zakona o obrani znamenek z dne 6. januarja 1890. l., drž. zak. št. 19, in navodila, razglašena z razpisom visokega c. kr. trgovinskega ministerstva z dne 18. aprila 1890. l. št. 15.377.)

Kadar kedo prizna iznamke za vnovičen vpis, mora, sicer se ne vpišejo

1.) dokazati, da je posestnik podjetja, kateremu je namenjena znamka, njegovo označilo in stanovišče, in to z obrtnim listom, pridobarinskim listom, privilegijskim pismom i. e. r.

2.) povedati, kateremu blagu bode rabila znamka;

3.) predložiti štiri izvode znamke;

4.) za tisk pripraven kliše (podobnosec) dolge biti največ 20 $\frac{m}{m}$ in širok 13 $\frac{m}{m}$, črkovna visočina njegova mora iznašati najmanj 25 $\frac{m}{m}$. (Za tisk so sposobni le taki klišeji, katerih podstavki so prizmasti. Cilindrasti (okrogli) niso v ta namen porabni);

5.) priložiti vpisno odredbino 5 gld. av. velj. za vsako znamko;

6.) pri znamkah za take snovi, kakor so kovine, glina, steklo i. e. r., tri izvode vzornih koscev z vtisnjenimi podobami znamenek;

(Vsak vzorni koscev mora biti preluknjan, na enem zunaj znamčne podobe ležečem mestu, da se lahko vodene označilo, ki kaže, h kateri znamki spada določni koscev. Vzorni kosci morajo kazati znamčno podobo v istiniti veličini in biti tako umerjeni, da zunaj znamčne podobe ni več nego 2 $\frac{m}{m}$ roba.)